

HENRYK KOZŁOWSKI ur. 1921; Urszulin

Tytuł fragmentu relacji	Wojna
Zakres terytorialny i czasowy	Urszulin; II wojna światowa
Słowa kluczowe	Wereszczyn, Gałman, Grabowski, Grabowscy, Sobibór, II wojna światowa, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, Holokaust, Żydzi, pomoc, Lublin, Majdanek, Kozłowski Henryk, SWNS

Wojna

Niemcy wpadli do Wereszczyna. Najpierw rozstrzelali ośmiu Ukraińców i jednego Polaka. Miał nazwisko ukraińskie. Niemcy potraktowali go jak Ukraińca. Przed kościołem zastrzelili. Pochowali od razu. Cała wieś musiała się zejść.

Gehenna rozpoczęła się, gdy Niemcy wszystkich Żydów zabierali, od kołyski do starca. Chorych mordowali w ich domach, na łózkach. Rodzina Gałmanów mieszkała przed kościołem. To chorego Gałmana w łóżku zastrzelili, a dwóch synów i córkę w Urszulinie za stodołą Grabowskich. Tam leżą zakopane. Nie ma nic, ani kamienia, ani krzyża. Innych prowadzili do studni dworskiej. Nie było wodociągów, nie było wody. Wereszczyn jest położony dość wysoko i do lustra wody trzeba było kopać kilkanaście metrów. Jak się patrzyło w studnię, tylko oczko wody się widziało. Głęboko. Niemcy strzelali i wrzucali do tej studni. Ale czy każdy martwy doleciał? Połowa postrzelonych mogła żyć jeszcze. Jeden z oficerów niemieckich znalazł małego chłopaczka, który jeszcze nie bardzo chodził. Miłosiernie wziął go na ręce, zaniósł przez palącą się wieś do tej studni. I wrzucił. Ponad 100 osób zostało w studni.

Jeżeli chodzi o Lublin, o ten obóz koncentracyjny, to myśmy wszyscy wiedzieli. Mój pierwszy wyskok, po wyzwoleniu, to do Lublina. Pojechałem, jeszcze z kimś, okazje były, bo wojsko tą drogą jeździło. Pojechałem. Oglądałem wszystko, z bliska. Majdanek.

Nie byłem w Sobiborze, ale wiem, że tam jest obóz. Znałem Polaków, którzy jako robotnicy niemieccy pracowali w tym obozie. Młodzi ludzie. Poszli na współpracę z Niemcami. Można było się gdzieś zaczepić u Niemców i wegetować, gnębić ludzi. Ale to nie było popłatne. Wszystko zginęło.

Data i miejsce nagrania	2008-02-01, Urszulin
Rozmawiał/a	Aleksandra Gulińska
Transkrypcja	Aleksandra Gulińska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"